ලක්දිව ඉතිහාසය පුරා පීඩිතයා නොමරා මරා ඒකාධිපති ,ප්‍රභූ පැලැන්තිය හා පූජකයා පමණක් ඉතිහාසගත වී ඇත.ඔබ ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කරන්නේ නම් දැක ගත හැකි වේවි,ඉතිහාසය ලියවී ඇත්තේ උක්ත කී ප්‍රභූ පැළැන්තිය හා පූජක පිරිස පිළිබඳව පමණක් යන්න....නමුත් පීඩිතයා පිළිබඳ තුති ප්‍රණාමයක් හෝ දැක නැත.එසේ ඇත්තේ නම් අල්පයකි.පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථාන අධ්‍යයනය කරන්නේ නම් අපට දැකගත හැකි වෙන්නේ ,රාජ මාලිගා, ප්‍රභූ නිවාස, විහාර දේවාල,චෛත්‍යය ,ආදී දෑ පමණි.නමුත් දුප්පත් ජනයාගේ එවැනි නිවාස ,හෝ වෙනත් පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක හමුවීම ඉතාම අල්පය.කෙටියෙන් කීවොත් නැති තරම්ය.ඕකට හොඳ විචාරයක් මම දකිනවා,රොබට් නොක්ස්ගේ එදා හෙළදිව පොතේ වගේම ඉතිහාසය පුරාවට රාජ්‍යය පාලනය කළ රජා හා ප්‍රභූ පැලැන්තියට වඩා සාමාන්‍යය ජනයාට සම අයිතිවාසිකමක් නොතිබී බව.රොබට් නොක්ස්ගේ පොතට අනුව 17 වන සියවසෙහි වසර 19 ක් සිර දඬුවම් විඳින තත් කාලයෙහි රාජසිංහ රජු දුප්පත් පීඩිතයාට හිමි කර දී තිබූ සමාජ වරප්‍රසාද දැකගත හැකිය. යථොක්ත ග්‍රන්ථයට අනුව ප්‍රභූ පැළැන්තිය හා සමාන නිවාස ඔවුනට තහනම් වූ අතර හිමි වූයේ කටු මැටි බිත්තියෙන් සාදන ලද ,පිදුරු හෝ ඉලුක් සෙවිලි කළ දෙදොරක් ඇති නිවාස පමණි. අඩුම ඇඳ කොට්ට භාවිතය , ගල් වැටියෙන් බඳින බිත්ති ඇති නිවාස භාවිතය හෝ , එම නිවාස තුළ හුණු පිරියම් කළ නොහැකි බව දක්වා තිබේ. බිම පැදුරක් පමණි. ඒ අවසරය තිබී ඇත්තේ විහාරය දේවාලගම්වලට හා ප්‍රභූ පැළැන්තියට පමණි. එය ඒකාධිපති රාජ ආඥාවකි.එම වහල් මානසිකත්වයෙන් මිදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ස්මතු වන්නේ පෘතුගීසි ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි බලවේග හමුවේය .අනික අ.පො.ද.ය.කු.ග.කො ආදි යුගයන්හි පුරා විද්‍යාත්මක සාධක විමසා බැලීමේ දි නගර ,මාලිගා, පූජනීය ස්ථාන, ප්‍රභූ ස්ථාන හැර සාමාන්‍යය ජනයා විසූ තැන්හි එවැනි පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක හමුව නැත.හමුව ඇත්තේ නම් අල්පයකි.. පස්වහන් දහසකට බුදු වන දෙයි හාමුදුරුවන් වහන්ස බලු ගැත්තාට ,බලු ගැත්තියට, බලුගැති පැටවුන්ට සමාවෙන සේක්වා යනුවෙන් කියාගත් සාමාන්‍යය ජනයාට එසේ අවසර නැතුව ඇත.ඔවුනට හිමිව ඇත්තේ කුල ක්‍රමය අනුව අතීතය පුරාවට හිමිව තිබූ වහල් ජීවන ස්වභාවයක්ය.

බදු ගෙවීම,පීඩිතයෙකු වීම,ප්‍රභූ පැලැන්තිය සාමාන්‍යය ජනයාගෙන් ලද දෑ අසීමිතව වින්දනය කිරීම හා කුලීනයාට එසේ හිමි නොවී තිබී ඇති අතර එබදු පිරිස පිළිබඳ ඉතිහාසය නොලියවෙනු යැයි සිතමි. ලංකා ඉතිහාසය පුරාවට පවුලක් මුල් කරගත් ඉතා දියුණු එකාධිපති පාලනයක් යටතේ අපව නොමරා මරා ඇත. රදළ පැලැන්තිය, සමාජ වපසරිය, දුප්පත් ජනයා ,ප්‍රභූ පැලැන්තිය ....පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමට වැදගත් කෘතියක් ලෙස රොබට් නොක්ස්ගේ එදා හෙළදිව දැක්විය හැකිය.
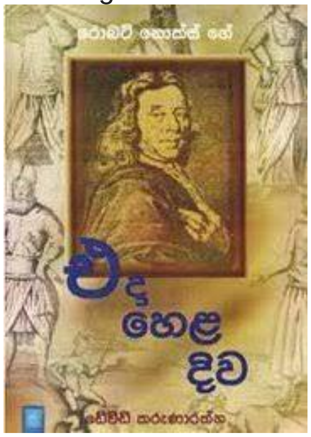
Paranagama Sarada Himi